

DAVOR BEDI*

Koruptivna kaznena djela u javnom i privatnom sektoru u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na područje Primorsko-goranske županije – studije slučaja

Sažetak

U radu se promatra korupcija kao negativna društvena pojava i njena povezanost s gospodarskim kaznenim djelima. Analizira se zastupljenost koruptivnih kaznenih djela na području Republike Hrvatske i ujedno se na primjeru Primorsko-goranske županije analizira metodologija suzbijanja koruptivnih i drugih gospodarskih kaznenih djela od strane nadležnih represivnih tijela. Istaknuti su postojeći mehanizmi koje kroz kaznenopravne okvire koriste nadležna tijela u borbi protiv službeničke korupcije, odnosno korupcije u javnom sektoru i korupcije odgovornih osoba u privatnom sektoru. S tim u vezi izvršen je i statistički prikaz o prisutnosti koruptivnih kaznenih djela na području Hrvatske. Kako bi se bolje razumio tijek pretkaznenog i kaznenog postupka i sagledala učinkovitost represivnih tijela u suzbijanju zlouporaba u privatnom sektoru, uzeta su dva primjera iz prakse iz pravosudnih arhiva Primorsko-goranske županije. U radu nije zanemarena činjenica da je početkom 2013. godine Hrvatska suočena s novim Kaznenim zakonom koji prilagođen tržišnim uvjetima donosi izmjene u pogledu sankcioniranja gospodarskog kriminaliteta, pa samim time i korupcije u javnom i privatnom sektoru.

***Ključne riječi:** gospodarski kriminalitet, kaznenopravni okviri korupcije, metodologija suzbijanja, zlouporabe u javnom i privatnom sektoru.*

1. UVOD

Korupcija je u velikoj mjeri prisutna u Hrvatskoj od njenog osnutka, što je zabrinjavajuće za jednu mladu tranzicijsku zemlju. To upućuje na nužnost da nadležna državna tijela poduzmu sustavne represivne i društveno-političke mjere kako bi ojačale mehanizme za suzbijanje

---

* mr. sc. Davor Bedi, policijski službenik za financijske istrage u PNUSKOK-u, Rijeka.

korupcije te pojačale svijest građana o štetnosti te pojave. Veliki korak u tom pogledu učinjen je uz pomoć mjerodavnih institucija Europske unije, čime su se, unatrag nekoliko godina, stvorile realne pretpostavke za ozbiljniju borbu protiv koruptivnih kaznenih djela.

Općepoznata je teza da je korupcija neraskidivo povezana s aktivnostima države, odnosno s njenim diskrecijskim i monopolističkim ovlastima. S tim u vezi navodi se izjava Garyja Beckera, dobitnika Nobelove nagrade za ekonomiju, koji je u svojoj kolumni u *Business Weeku* naglasio: "Ako ukinemo državu ukinuli smo korupciju". Naravno, to je radikalna izjava jer je u civiliziranim modernim društvima teško zamisliti funkcioniranje bez države. Beckerova tvrdnja kolidira sa stvarnošću koja je prisutna u najmanje korumpiranim državama u svijetu kao što su Kanada, Finska, Danska, Švedska i Nizozemska koje imaju jedan od najvećih javnih sektora, mjereći prema poreznim prihodima ili javnoj potrošnji prema bruto domaćem proizvodu. Stoga veličina državnog aparata ne mora nužno biti sinonim za korupciju, već je mnogo važnije na koji način je javni sektor organiziran, kontroliran i na koji način izvršava svoje aktivnosti.¹

Činjenica je da neke države s najmanjom korupcijom, primjerice Švedska, Danska, Kanada i druge imaju najveće porezno opterećenje za svoje građane, dok neke od država s najvećim indeksom korupcije (Nigerija, Pakistan, Bangladeš, Kina, Venezuela i druge) imaju jedno od najnižih poreznih opterećenja.²

Međutim, ne pojavljuje se korupcija samo u siromašnim zemljama. Prema provedenim istraživanjima u SAD-u³ za period 1990.-2002. godine savezni tužitelji optužili su više od 10 tisuća državnih službenika za različita koruptivna djela kao što su sukob interesa, financijske malverzacije prilikom izbornih kampanja, prijevare, opstrukcija sudskih postupaka i drugo.

Još jedno istraživanje provedeno u SAD-u⁴ navodi da je posljednjih dvadeset godina više od 20 tisuća javnih službenika i privatnih građana optuženo za korupciju u javnom sektoru, iz čega proizlazi brojka od prosječno tisuću slučajeva korupcije godišnje na saveznoj razini. Savezni tužitelj proveo je istraživanje temeljem evidentiranih presuda za korupciju za period 1997.-2006. godine. Prema tom istraživanju država Louisiana je najkorumpiranija američka država.

U Republici Hrvatskoj postoji razmjerno opsežan zakonodavni okvir za borbu protiv korupcije. Osim nacionalnog zakonodavstva, međunarodne konvencije i ugovori koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala sadrže okvir za borbu protiv korupcije zbog ustavne odredbe koja međunarodnim konvencijama i ugovorima daje snagu iznad zakona.⁵

O korupciji je puno toga napisano i rečeno u domaćim i stranim radovima, u medijima, na konferencijskim predavanjima, u govorima u državnim parlamentima itd. Stoga će u radu pozornost biti usmjerena na promatranje korupcije na novi način. Sagledavat će se njen po-

---

¹ V. Tanzi, 1998., *Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures* http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=882334&rec=1&srcabs=882701&alg=1&pos=2 od 6. 3. 2013., str. 10.

² V. Tanzi, 1998., *Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures* http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=882334&rec=1&srcabs=882701&alg=1&pos=2 od 6. 3. 2013., str. 32.

³ E. L. Glaeser, R. Saks, *CORRUPTION IN AMERICA Harvard University and NBER* September 20, 2004, http://scholar.harvard.edu/files/glaeser/files/corruption_in_america.pdf od 20. 4. 2013., str. 2.

⁴ Louisiana Most Corrupt State in the Nation, Mississippi Second, Illinois Sixth, New Jersey Ninth 21 *Corporate Crime Reporter* 40, October 8. 2007.

⁵ Korupcija: pravni okvir i pojavni oblici 2008.-2010., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2012.

javni oblik u gospodarstvu Hrvatske i jedne županije s istaknutim kaznenopravnim i statističkim odvijanjem koruptivnih kaznenih djela u javnom sektoru u odnosu na privatni sektor.

2. DEFINICIJA KORUPCIJE JAVNOG I PRIVATNOG SEKTORA

Korupcija je poput prizme koju je moguće promatrati iz više kutova.⁶ Prema Derenčinoviću definicija korupcije ovisi o polazištu osobe koja je nastoji definirati pa je tako za vjeroučitelja ona grijeh protiv Boga, za sociologa patološki proces desocijalizacije, a za pravnika ponašanje koje je suprotno svim sadržajima pravnog poretka itd. Derenčinović ističe da korupcija nije izdvojena pojava koja se pojavljuje samo u određenim dijelovima života već je ona pojava koja podjednako ugrožava temelje političke i gospodarske stabilnosti svake zemlje, te je potreban multidisciplinarni pristup za njeno učinkovito suzbijanje.

Postoji više definicija korupcije. Iznijet će se tumačenje⁷ Ž. Horvatića prema kojem korupcija sadržava poduzimanje nedopuštenih oblika utjecaja u obnašanju državnih, javnih, gospodarskih i drugih dužnosti i poslova radi ostvarivanja materijalnih probitaka ili koristi. Stoga Horvatić dajući širu definiciju korupciju opisuje kao svaku zlouporabu javnih ovlasti radi ostvarenja privatnih probitaka osobe koja obavlja javnu službu, a užu definiciju označava kao postupak u kojem najmanje dvije osobe nedopuštenom razmjenom radi ostvarivanja vlastitih probitaka postupaju na štetu javnog interesa, kršeći moralnu i pravnu normu povređuju temelje demokratskog razvoja, pravnu državu i vladavinu prava.

Zbog spomenute novine u definiranju korupcije kroz kaznenopravni okvir kao pojavnog oblika prisutnog u našoj državi koja se promatra u dvije kategorije, potrebno je ukratko definirati što znače pojmovi javni i privatni sektor u Hrvatskoj.

Pod javnim sektorom⁸ razumijevamo sva javna i kvazijavna poduzeća u državnom ili većinski državnom vlasništvu i opću državu koja obuhvaća sve izvršne, predstavničke i sudske jedinice čija je primarna uloga izvršavanje državnih funkcija te institucije koje provode javnu politiku i koje se financiraju fiskalnim i parafiskalnim nametima.

U javnom sektoru do zadnjih značajnijih izmjena Kaznenog zakona⁹ kao najzastupljeniji pojavni oblik koruptivnog ponašanja evidentirano je u članku 337. Kaznenog zakona¹⁰ koje su počinile službene osobe u okviru institucionalnih aktivnosti.

U nedostatku konkretnih definicija, slobodno autorovo poimanje privatnog sektora podrazumijevalo bi da je to područje slobodnoga tržišnog djelovanja fizičkih osoba (obrtnika) i pravnih osoba koja su u privatnom vlasništvu ili u većinskom privatnom vlasništvu. Drugim riječima, privatni sektor simbolizira poduzetništvo u Hrvatskoj i u ovom slučaju pažnja je usmjerena isključivo na pravne osobe, odnosno na odgovorne osobe pravnih osoba čiji je koruptivni oblik ponašanja u poslovanju također do zadnjih značajnijih izmjena Kaznenog zakona bio obuhvaćen člankom 337. Kaznenog zakona.¹¹

---

⁶ D. Derenčinović, *Mit(o) korupciji*, Zagreb, 2001., str. 171.

⁷ Rječnik kaznenog prava, Masmedia, Zagreb, 2002., glavni urednik Željko Horvatić, str. 199.

⁸ Bejaković, P., Vukšić, G., Bratić, V.: *Veličina javnog sektora u Hrvatskoj*, HRVATSKA I KOMPATIVNA JAVNA UPRAVA, god.11. (2011.), br. 1, str. 101 i 102.

⁹ Misli se na izmjene i dopune Kaznenog zakona koje su stupile na snagu 1. 1. 2013. godine.

¹⁰ Kazneno djelo zlouporaba položaja i ovlasti.

¹¹ Za počinjenje kaznenog djela zlouporaba položaja i ovlasti potrebno je posebno svojstvo počinitelja (*delicta*

3. KAZNENOPRAVNI ASPEKTI KORUPCIJE

Hrvatska je napravila konkretne pozitivne pomake u borbi protiv koruptivnih kaznenih djela. Osnovani su specijalni policijski odjeli za borbu protiv korupcije i organiziranog kriminaliteta koji surađuju s referentnim tijelima Državnog odvjetništva RH zaduženih za progon počinitelja takvih vrsta kaznenih djela¹². Rezultat te suradnje su brojne kaznene prijave, istrage, optužnice i nepravomoćne sudske presude protiv visokih hrvatskih dužnosnika i visokopozicioniranih direktora državnih poduzeća zbog gospodarske korupcije.

Da bi se odgovorilo na pitanje koja su to koruptivna kaznena djela povezana s javnim i privatnim sektorom, dolazi se do činjenice da je suzbijanje korupcije usko vezano sa suzbijanjem gospodarskog kriminaliteta¹³ kao generalno štetnog fenomena. Tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća puno se govorilo o štetnim posljedicama gospodarskog kriminaliteta u našoj zemlji kroz pretvorbeni i privatizacijski kriminal. Posljedice su vidljive i dan-danas u materijalnom i socijalnom smislu. Gospodarski kriminalitet reguliran je Kaznenim zakonom¹⁴, koji se nadopunjuje iz još nekoliko zakona pratećega kaznenog zakonodavstva. Temeljni članci gospodarskih kaznenih djela mogu se svrstati u nekoliko glava KZ-a, primjerice Glava XVII. kaznena djela protiv imovine koja sadrži jedanaest zasebnih članaka (čl. 223.-233.), Glava XXI. kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja koja sadrži dvadeset i sedam zasebnih članaka (čl. 275.-298.), Glava XXIV. kaznena djela protiv službene dužnosti koja sadrži petnaest zasebnih članaka (čl. 337.-351.), te Glava XXIII. kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava koja sadrži četiri članka (čl. 312., 313., 315. i 316.).

Djelokrug gospodarskog kriminaliteta nije u cijelosti pokriven Kaznenim zakonom, zato što određene kaznene odredbe iz nekih drugih zakona nedvojbeno ulaze u domenu gospodarskog kriminaliteta.¹⁵

Iz široke lepeze kaznenih djela gospodarskog kriminaliteta jedan dio čini strukturu koruptivnih kaznenih djela sadržanih u Kaznenom zakonu čiju nadležnost određuje članak 21. Zakona o USKOK-u.¹⁶

---

propria) koje zahtijeva status službene ili odgovorne osobe – čime svojstvo obrtnika kao fizičke osobe se isključuje iz obuhvata nadležnosti navedenog članka.

¹² Osim PNUSKOK-a i USKOK-a bilo bi nekorektno i neprofesionalno ne spomenuti i druge odjele kriminalističke policije unutar policijskih uprava te nadležna općinska i županijska odvjetništva koji su svojim angažmanom u suzbijanju korupcije doprinijeli poboljšanju ugleda Hrvatske.

¹³ Može se usvojiti definicija gospodarskog kriminaliteta prema kojoj je to socijalna pojava činjenja kaznenih djela na štetu državne, društvene i privatne imovine u korist pojedinca, skupine ili pravne osobe od strane počinitelja koji su zaposleni u toj pravnoj osobi ili zajednici u svojstvu počinitelja ili supočinitelja.

¹⁴ Zbog postojeće prakse u postupanju nadležnih represivnih tijela u radu će se sagledati kaznenopravni aspekti koruptivnih kaznenih djela kroz "stari" Kazneni zakon RH (NN 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/0., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11.).

¹⁵ Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 167/03., 79/07., 80/11.) članak 188., zatim Zakon o strateškim robnim zalihama (NN 87/02.) članak 27., Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09.) članci 624.-629., Zakon o deviznom poslovanju (NN 96/03., 140/05., 132/06., 150/08., 92/09., 133/09., 153/09., 145/10.) članci 75. i 76., Zakon o kaznenim djelima protiv tržišta kapitala (NN 152/08.) – koji zakon je prestao važiti stupanjem na snagu aktualnog Kaznenog zakona (1. siječnja 2013. godine).

¹⁶ Zakon o uredu za suzbijanje korupcije i gospodarskog kriminaliteta (NN 76/09., 106/10., 145/10., 57/11., 136/12.) 2. Nadležnost Ureda.

Potrebno se je osvrnuti na Kazneni zakon (NN 125/11. i 144/12.) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. godine, jer su njime izvršene značajne promjene u strukturi gospodarskih kaznenih djela. Nekadašnji članak 337. KZ-a zlouporaba položaja i ovlasti¹⁷ (vrlo bitno koruptivno kazneno djelo o kojemu će biti više govora u sljedećim poglavljima), novim KZ-om¹⁸ razdijeljen je na počinitelje koji imaju status odgovorne osobe¹⁹ te će ostvariti obilježja kaznenog djela opisanog u članku 246. "zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju."²⁰ Za počinitelje koji imaju status službenih osoba²¹ predviđena je sankcija u članku 291. "zlouporaba položaja i ovlasti" smještenog u dijelu KZ-a koja se odnose na kaznena djela protiv službene dužnosti, čime je takvo ponašanje svedeno u okvire službeničke korupcije i stavljeno pod nadležnost USKOK-a, za razliku od zlouporaba položaja i ovlasti odgovornih osoba u državnim i privatnim poduzećima koje se, kao što je već istaknuto, sankcioniraju člankom kaznenog djela "zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju".

Državno odvjetništvo RH je usvojilo navedenu distinkciju kao vlastiti službeni stav u tumačenju zlouporaba u gospodarstvu prema novome Kaznenom zakonu i time potpuno

---

Članak 21.

(1) Ured obavlja poslove državnog odvjetništva u predmetima kaznenih djela:

1. zlouporabe u postupku stečaja iz članka 283. stavka 2. i 3. Kaznenog zakona («Narodne novine», br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04. i 71/06.), (u daljnjem tekstu: KZ), nelojalne konkurencije u vanjskotrgovinskom poslovanju iz članka 289. stavka 2. KZ, zlouporabe obavljanja dužnosti državne vlasti iz članka 338. KZ, protuzakonitog posredovanja iz članka 343. KZ, primanja mita iz članka 347. KZ, primanja mita u gospodarskom poslovanju iz članka 294.a KZ, davanja mita iz članka 348. KZ i davanja mita u gospodarskom poslovanju iz članka 294.b KZ,
2. zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 337. KZ, ako je ta djela počinila službena osoba označena u članku 89. stavku 3. KZ,
3. Ured je nadležan i za kaznena djela prikrivanja protuzakonito dobivenog novca iz članka 279. stavka 1. i 2. KZ,

¹⁷ Članak 337.

(1) Službena ili odgovorna osoba koja s ciljem da sebi ili drugome pribavi kakvu neimovinsku korist ili da drugome prouzroči kakvu štetu iskoristi svoj položaj ili ovlast, prekorači granice svoje ovlasti ili ne obavi dužnost, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena znatna šteta ili je došlo do teže povrede prava drugoga, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve koristi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

¹⁸ Službeno stajalište Državnog odvjetništva RH.

¹⁹ Članak 87. Kaznenog zakona stavak 6) Odgovorna osoba je fizička osoba koja vodi poslove pravne osobe ili joj je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe.

²⁰ Zakonodavac je predvidio da članak 246. KZ-a osim sankcije za zlouporabe odgovornih osoba, u svom opisu objedini sankcije i za još nekadašnja tri članka iz domene gospodarskog kriminaliteta obuhvaćena starim KZ-om, a koja su se odnosila na "sklapanje štetnog ugovora", "zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju" i "nesavjesno gospodarsko poslovanje". Time su se htjele izbjeći nastale nedoumice u postupanju pravosudnih tijela koje su uočene po starom KZ-u. Buduća praksa će pokazati opravdanost tih izmjena.

²¹ Članak 87. stavak 3. Službena osoba je državni dužnosnik ili službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, nositelj pravosudne dužnosti, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državnoodvjetničkog vijeća, arbitar, javni bilježnik i javni ovršitelj. Službenom osobom smatra se i osoba koja u Europskoj uniji, stranoj državi, međunarodnoj organizaciji koje je Republika Hrvatska član, međunarodnom sudu ili arbitraži čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, obavlja dužnosti povjerene osobama iz prethodne rečenice.

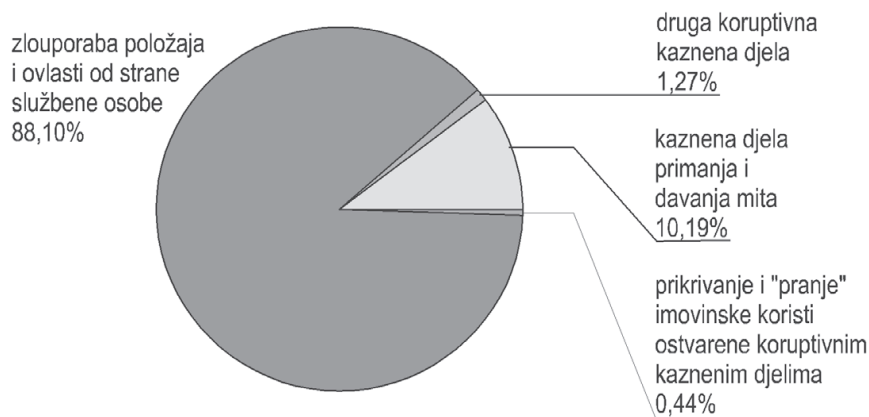
otklonilo dvojbe policijskih službenika prilikom provođenja kriminalističkog istraživanja.²²

Prije tih zakonskih izmjena počinitelji kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti, neovisno o tome imaju li status službene ili odgovorne osobe, bili su predmet kriminalističkog istraživanja prema odredbama članka 337. KZ-a, što čini glavni okvir za analize i zaključke iznesene u ovom radu.

U nastavku je dana analiza metodologije represivnih tijela u suzbijanju koruptivnih kaznenih djela i prikaz njene zastupljenosti u Hrvatskoj kroz dosadašnju kaznenopravnu legislativu.

4. STATISTIČKI PRIKAZ KORUPCIJE U HRVATSKOJ

4.1. Koruptivna kaznena djela u RH za period 2002.-2007. godine

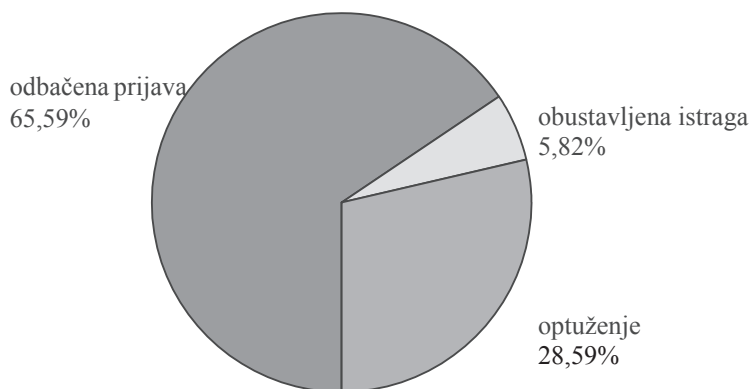

Grafikon 1: Struktura prijavljenih koruptivnih kaznenih djela u RH 2002.-2007. godine

Izvor: Koruptivna kaznena djela 2002.-2007., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2009., str. 28

U grafikonu 1 prikazana je struktura prijavljenih kaznenih djela povezanih uglavnom s korupcijom u javnom sektoru 2002.-2007. godine. Grafikon pokazuje da su državna odvjetništva najčešće donosila odluke za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti koje je počinila službena osoba i njihov udio je 88,10%. U odnosu na sve prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela, udio od 10% odnosi se na prijavljene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita dok se neznatan udio odnosi na one osobe koje su prijavljene za pokrivanje i "pranje" imovinske koristi ostvarene koruptivnim kaznenim djelom.

²² Oslanjajući se pritom na odredbe Zakona o kaznenom postupku (NN 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12.) koje izmjene su također donijele niz novosti u postupanju represivnih tijela.

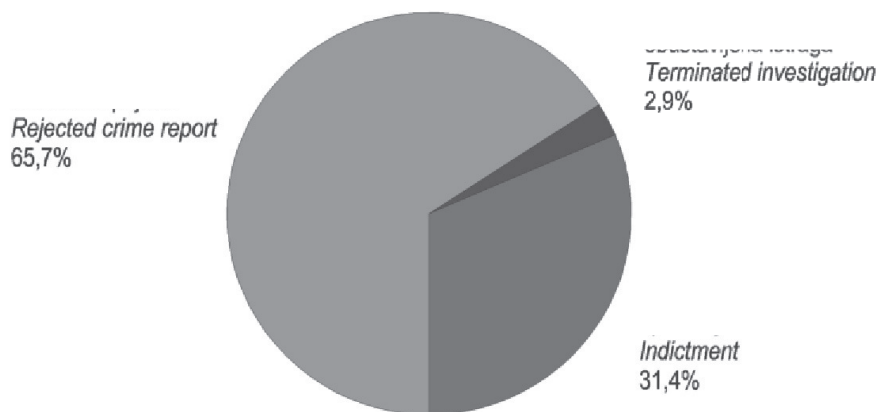

Grafikon 2: Struktura vrsta odluka za koruptivna kaznena djela u RH 2002.-2007. godine

Izvor: Koruptivna kaznena djela 2002.-2007., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2009., str. 29

U grafikonu 2 prikazana je struktura vrsta odluka za prijavljene osobe. U promatranoj razdoblju državna odvjetništva su odbacila 66% kaznenih prijava za korupciju. Za gotovo trećinu prijavljenih osoba donesena je odluka o optuženju dok je za 6% prijavljenih osoba obustavljena istraga.

4.2. Koruptivna kaznena djela u RH za period 2008.-2010. godine

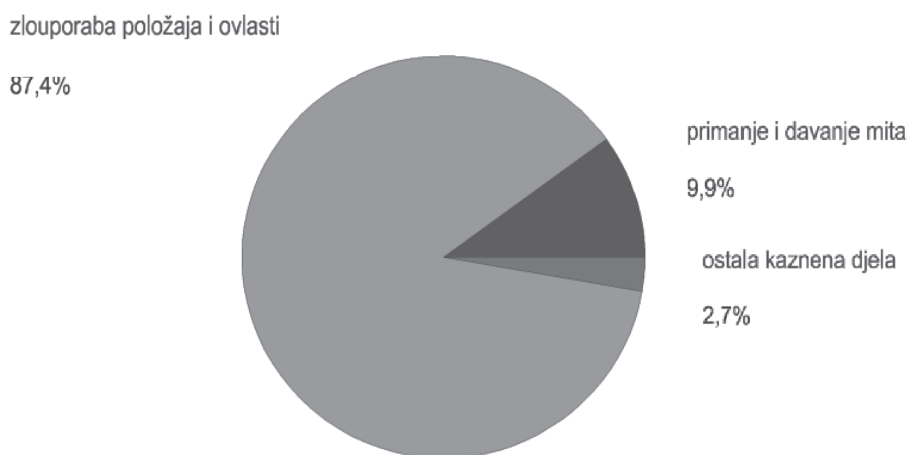
Grafikon 3: Struktura vrsta odluka Odvjetništva za koruptivna kaznena djela u RH 2008.-2010. godine

Izvor: Korupcija: pravni okvir i pojavni oblici 2008.-2010., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2012., str. 46

Grafikon 3 prikazuje da nema znatnije razlike u strukturi odluka Odvjetništva za koruptivna kaznena djela u odnosu na period 2002.-2007. godine. Naime, postotak odbačenih

prijava je približno isti i iznosi preko 65%, dok je postotak obustavljenih istraga ipak nešto manji u odnosu na period prije i iznosi 2,9%, a nešto je veći broj optuženih osoba za gospodarsku korupciju i iznosi 31,4%. Može se zaključiti da je od 2002. do 2010. godine zadržan trend visokog postotka odbačenih prijava, te da prosječno samo jedna trećina prijava završi optužnicom.

Iako predočeni podaci nisu ohrabrujući, činjenica je da je unatrag nekoliko godina Hrvatska znatno unaprijedila metodologiju represivnih tijela u suzbijanju svih oblika zlouporaba položaja i ovlasti u gospodarstvu.

Grafikon 4: Struktura prijavljenih koruptivnih kaznenih djela u RH 2008.-2010. godine

Izvor: *Korupcija: pravni okvir i pojavni oblici 2008.-2010.*, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2012., str. 46

U grafikonu 4 prikazana je struktura prijavljenih kaznenih djela za korupciju za period 2008.-2010. godine. Analiza podataka pokazuje da su državna odvjetništva kao i u periodu 2002.-2007. godine najčešće donosila odluke za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti u javnom sektoru koje je počinila službena osoba i njihov udio je 87,4%²³. U odnosu na sve prijavljene osobe za koruptivna kaznena djela, udio od 9,9% odnosi se na prijavljene osobe za kaznena djela primanja i davanja mita, dok se udio od 2,7% odnosi na ostala koruptivna kaznena djela.

Analizom prikazanih podataka Državnog zavoda za statistiku RH može se konstatirati da koruptivna kaznena djela kroz period od 9 godina obuhvaćaju najvećim dijelom kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti koje su počinile službene osobe (tzv. službenička korupcija), i to preko 85% od ukupne strukture prijavljenih koruptivnih kaznenih djela.

Ne bi bilo dobro da se ostvare predviđanja rumunjske europarlamentarke Monice Luise Macovei²⁴ koja je inzistirala da se Hrvatsku nakon pristupanja EU i dalje promatra postpri-

²³ Praksa je pokazala da pojavni oblik kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti svojim obilježjima predstavlja nedvojbeno koruptivni oblik, stoga je izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (NN 76/07.) uvršteno u katalog koruptivnih kaznenih djela pod nadležnošću USKOK-a, ako kazneno djelo počinio službena osoba.

²⁴ Monica Luisa Macovei: Nakon pristupa Europskoj uniji političari će lakše izbjegavati antikorupcijske istrage! <http://www.index.hr/mobile/clanak.aspx?category=vijesti&id=660963> od 15. 4. 2013.

stupnim nadzornim mehanizmom. Prema njenim stavovima i Rumunjska i Bugarska su prije pristupanja EU uspješno vodile niz kaznenih postupaka protiv visokopozicioniranih osoba zbog korupcije, ali velika većina tih postupaka nije rezultirala pravomoćnim sudskim presudama, da bi nakon pristupanja EU i nakon završetka praćenja (*monitoring*), cijeli niz kaznenih postupaka bio obustavljen, a korupcija je ponovno ojačala. Zbog tih iskustava Monica Macovei ne želi da se takav scenarij ponovi u Hrvatskoj, no njeni prijedlozi nisu prihvaćeni. U istraživanju Freedom Housea za 2011. Hrvatska ima ocjenu 4 na skali 0-7 (najlošije stanje s korupcijom). Na ljestvici Svjetske banke hrvatski korupcijski indikator kreće se oko 60 od mogućih 100. Obje brojke smještaju Hrvatsku na donji dio ljestvice²⁵.

U svrhu sveobuhvatnog uvida o stanju prijavljene korupcije u Hrvatskoj, u priloženoj tablici 1 potrebno je sagledati trend otkrivenih, odnosno prijavljenih zastupljenijih koruptivnih kaznenih djela prema statistici MUP-a za period 2010.-2013. godine.

Tablica 1: Zastupljenija koruptivna kaznena djela u RH za period 2010.-2013. godine

KORUPTIVNA KAZNENA DJELA	<i>Broj prijavljenih kaznenih djela</i>			
	2010.	2011.	2012.	2013.
Zloupotreba položaja i ovlasti (službena i odgovorna osoba)	327	468	402	890 – koje je počinila samo službena osoba
Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju	-	-	-	213 – odgovorna osoba
Davanje mita u gospodarskom poslovanju	2	1	4	1
Primanje mita u gospodarskom poslovanju	2	4	4	1
Primanje mita	90	182	196	455
Davanje mita	101	119	203	522

Izvor: Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2011., 2012. i 2013. godini, MUP RH, Tajništvo Ministarstva, Odjel za strateško planiranje, analitiku i razvoj, Zagreb

Prema podacima iz tablice razvidno je da je kazneno djelo zloupotrebe položaja i ovlasti u strukturi koruptivnih kaznenih djela također najzastupljenije i u periodu 2010.-2013. godine. Posebno je indikativna 2013. godina u kojoj je u odnosu na prethodnu godinu zabilježen porast prijavljenih djela za zloupotrebu za 121,4%, međutim potrebno je navesti suštinsku razliku na podatke koji se odnose na kazneno djelo zloupotrebe položaja i ovlasti u 2013. godini u odnosu na prethodne. Naime, za period 2010.-2012. godine iskazani su numerički podaci koji prikazuju broj prijavljenih kaznenih djela zloupotrebe položaja i ovlasti koje je počinila i službena i odgovorna osoba. Za razliku od 2013. godine kada su stupile na snagu nove izmje-

²⁵ Macovei traži nadzor nad RH i nakon ulaska u Uniju.

'Monitoring bi Hrvatskoj bio potpora, a ne kazna'

Dobro ste počeli, ali borba protiv korupcije ne smije stati. Trebamo dokaz da se rezultati i ostvaruju, kaže europarlamentarka-<http://www.vecernji.hr/vijesti/monitoring-bi-hrvatskoj-bio-potpورا-a-ne-kazna-clanak-506626> od 11. travnja 2013.

ne i dopune Kaznenog zakona u kojem je razlučeno koruptivno ponašanje službene osobe od koruptivnog ponašanja odgovorne osobe i čime je evidentirano samo službeničkih zlouporaba za više od 100% u odnosu na prethodne godine kada su se zajednički iskazivali podaci i za službeničku zlouporabu i za zlouporabu odgovornih osoba u pravnim osobama. U tom smislu u 2013. godini vidljiv je značajan pomak u postupanju represivnih tijela u suzbijanju tih oblika koruptivnog ponašanja.²⁶

U 2013. godini u odnosu na prethodne godine značajan je porast (preko 100%) prijavljenih klasičnih kaznenih djela primanja i davanja mita, što je rezultat kvalitetnijeg rada nadležnih represivnih tijela i većeg povjerenja građana u te institucije. Kaznena djela davanja, odnosno primanja mita u gospodarskom poslovanju zadržavaju i dalje izrazito nizak postotak zastupljenosti.

Za razliku od javnog sektora, postoji niz zlouporaba i u privatnom sektoru Hrvatske koje su počinile odgovorne osobe pravnih osoba, a za kazneni progon su nadležna općinska, odnosno županijska državna odvjetništva²⁷ čija je zastupljenost samo djelomično obuhvaćena prethodno navedenim grafikonima.

5. KORUPCIJA U PRIVATNOM SEKTORU

Međunarodne konvencije koje se odnose na korupciju razlikuju podmićivanje u javnom i privatnom sektoru.

Republika Hrvatska kao potpisnica tih konvencija bila je dužna implementirati ovu odredbu u svoj Kazneni zakon, pa je Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN 105/04.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2004. propisano posebno kazneno djelo primanja mita u gospodarskom poslovanju u članku 294.a Kaznenog zakona. Primanje mita²⁸ u gospodarskom poslovanju postojat će, ako mito primi odgovorna osoba u pravnoj osobi koja se bavi gospodarskim poslovanjem da bi prilikom sklapanja posla ili pružanja usluge pogodovala drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi na štetu svoje pravne osobe. Na isti način može se govoriti i o kaznenom djelu davanju mita²⁹ u gospodarskom poslovanju koji oblik kaznenog djela je također spomenutim izmjenama iz 2004. godine implementiran u Kazneni zakon RH.

Navedene izmjene i dopune Kaznenog zakona koje se odnose na kaznena djela podmićivanja odgovornih osoba u gospodarskom poslovanju (privatnom sektoru) nisu dale željeni rezultat. Naime, prema podacima Državnog zavoda za statistiku RH³⁰ od listopada 2004.

---

²⁶ Za sveobuhvatan uvid u uspješnost represivnih tijela u suzbijanju koruptivnih kaznenih djela u Hrvatskoj bilo bi poželjno da su pribavljeni i podaci iz Ministarstva pravosuđa o sudskim odlukama koje su rezultirale u navedenim postupcima, no treba uzeti u obzir činjenicu da je promatrani period 2010.-2013. još relativno vrlo "svježi" da bismo imali dovoljno sudskih odluka za pravovaljanu analizu.

²⁷ Prije najnovijih izmjena i dopuna Kaznenog zakona u praksi je bilo usvojeno pravno shvaćanje kaznenog odjela Vrhovnog suda RH broj Su-726-IV/1997 od 24. studenoga 1997. da se pod znatnom imovinskom koristi razumijeva vrijednost od 30.000 kn ili veću. Stupanjem na snagu novoga KZ-a službeni stav DORH-a je da znatna imovinska korist iznosi 60 tisuća kuna i više u kom slučaju imamo kvalificirani oblik zlouporabe za što je nadležno županijsko državno odvjetništvo.

²⁸ Pasivni oblik podmićivanja.

²⁹ Aktivni oblik podmićivanja.

³⁰ Korupcija: pravni okvir i pojavnici 2008.-2010., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2012., str. 98.

do kraja 2010. godine nakon podnijetih kaznenih prijava zabilježene su samo dvije odluke Državnog odvjetništva u vidu optuženja za primanje mita u gospodarskom poslovanju i dvije optužnice za davanje mita u gospodarskom poslovanju dok još uvijek nije bilo sudskih odluka prema navedenim predmetima.

Za razliku od kaznenih djela podmićivanja odgovornih osoba u gospodarskom poslovanju, kod kaznenih djela zlouporabe položaja i ovlasti počinjenih od strane odgovornih osoba u privatnom sektoru uočen je veći trend zastupljenosti, što će biti vidljivo i na primjeru jedne županije.

5.1. Zlouporabe u privatnom sektoru Primorsko-goranske županije

Prema provedenom istraživanju o zastupljenosti prijavljenih kaznenih djela zlouporaba položaja i ovlasti u gospodarskom poslovanju Primorsko-goranske županije uočen je njihov progresivan karakter posljednjih godina. Naime u periodu 2008.-2012. godine na području Primorsko-goranske županije zabilježena su ukupno 224 kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 37. KZ-a³¹. Od tog broja na zlouporabu odgovornih osoba u privatnom sektoru odnosi se 123 kaznena djela. Dakle, više od 50% ukupno otkrivenih zlouporaba počinjeno je u privatnom sektoru od čega je veći dio (81 kazneno djelo) počinjeno tijekom 2011. i 2012. godine. Taj progresivan trend prijavljenih zlouporaba u gospodarstvu posljednjih godina, prema mišljenju autora ovog rada, rezultat je sve ozbiljnijeg rada policije i odvjetništva na suzbijanju tog značajnog pojavnog oblika korupcije u Republici Hrvatskoj.

5.2. Pojavni oblici zlouporaba odgovornih osoba u privatnom sektoru Primorsko-goranske županije

Odgovorne osobe, odnosno direktori tvrtki čiji su vlasnici, suvlasnici ili samo upravljaju njenom imovinom nastoje na različite nezakonite načine na štetu imovine tvrtke nametnuti vlastite interese. To se manifestira kroz razne oblike ponašanja putem inkriminirajućih radnji kako bi se stekla imovinska korist koja im objektivno ne pripada.

Tako, primjerice:

- prokurist tvrtke s namjerom da sebi pribavi znatnu imovinsku korist iskoristio je svoje ovlasti i preko računa tvrtke kupovao namještaj i bijelu tehniku koja nikada nije korištena za registriranu djelatnost već za osobne interese,
- direktor za sebe i za određene djelatnike nalaže isplatu gotovine iz blagajne tvrtke za troškove službenih putovanja, dnevnica i drugo, znajući da ti troškovi nisu nikada postojali i time svjesno oštećuje imovinu tvrtke za znatne iznose,
- vrlo je prisutna pojava prodaje osnovnih sredstava tvrtke u vrijeme kada je njen žiroračun u blokadi. Novac od prodaje ne polože na žiroračun tvrtke već preko osobnih pozajmica direktori taj novac predaju sebi, a na štetu imovine blokirane

---

i 99. i Koruptivna kaznena djela 2002.-2007., Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2009, str. 65.

³¹ Podaci iz IS MUP-a RH – radi se o kaznenim djelima koja su sadržana u kaznenim prijavama policije upućene Državnom odvjetništvu u Rijeci.

- tvrtke (i vjerojatno na štetu budućih vjerovnika),
- na štetu tvrtke izdaju se fiktivni računi ili se bez ikakve pravne osnove sklapaju cesijski ugovori i vrše isplate putem njih.

Moglo bi se navesti još primjera zlouporaba položaja i ovlasti direktora privatnih tvrtki u Primorsko-goranskoj županiji, ali nema potrebe jer iz priloženog je razumljiv način počinjenja tog kaznenog djela. Dakle, da bi ta vrsta kaznenog djela postojala mora ga počiniti odgovorna osoba (posebno svojstvo počinitelja – *delicta propria*) u pravnoj osobi koja ima aktivnosti u gospodarskom poslovanju.

5.3. Metodologija postupanja represivnih tijela u suzbijanju gospodarskih kaznenih djela Primorsko-goranske županije

Zakon o kaznenom postupku donio je niz novosti u postupanju policije i odvjetništva u odnosu na prijašnji. Njime je odvjetništvu dana ključna uloga u poduzimanju konkretnih mjera i radnji u postupku dokazivanja određenoga kaznenog djela. Klasične istrage u kaznenom postupku više nema, već dokazne radnje³² provodi odvjetništvo ili po njihovom nalogu policijski službenici u svojstvu policijskih istražitelja. Time se nastojalo smanjiti vremenski rok kaznenog postupka i ujedno omogućiti kvalitetno prikupljanje dokaza već u preliminarnoj fazi kriminalističkog istraživanja.

Uspješno sankcioniranje pojavnih oblika gospodarskog kriminaliteta za mladu hrvatsku državu oduvijek je bilo problematično. Posebice se to odnosi na složenije oblike poput zlouporabe položaja i ovlasti. U današnje vrijeme hrvatski represivni sustav se uspješnije bori protiv najsloženijih oblika zlouporaba u gospodarstvu koje su počinile službene ili odgovorne osobe.

U Primorsko-goranskoj županiji policijski službenici PNUSKOK-a Služba Rijeka i Službe gospodarskog kriminaliteta Policijske uprave Rijeka zajedno s USKOK-om Rijeka, Općinskim i Županijskim državnim odvjetništvom u Rijeci poduzimaju sve potrebne mjere i radnje u svrhu utvrđivanja kaznene odgovornosti (naravno ako je ona vrlo vjerojatna) počinitelja kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti.

Modalitet postupanja je sljedeći: imenovane policijske službe zaprimaju zahtjev³³ od nadležnog odvjetništva ili USKOK-a u privitku kojeg je pisana prijava (anonimna ili potpisana) protiv određene odgovorne osobe da je svojim ponašanjem zlouporabila svoj položaj i iskoristila ovlasti direktora da sebi pribavi protupravnu imovinsku korist na štetu imovine tvrtke. Nakon zaprimanja navedenog zahtjeva kriminalistička policija će poduzeti odgovarajuće kriminalističko istraživanje za složene oblike gospodarskog kriminaliteta koje obuhvaća prikupljanje svih operativnih saznanja o predmetnoj osobi i poslovnom subjektu, zatim stu-

---

³² Sadašnji Zakon o kaznenom postupku poznaje 12 dokaznih radnji navedenih u članku 240.: pretraga doma i drugih prostorija, pretraga osobe, pretraga pokretnih stvari, zatim ispitivanje svjedoka, ispitivanje okrivljenika, privremeno oduzimanje predmeta itd.

³³ To je jedan od načina temeljem kojeg postupa kriminalistička policija u suzbijanju gospodarskog kriminaliteta jer u skladu sa Zakonom o policiji i drugim aktima policija samostalno proaktivnim metodama provodi operativne aktivnosti temeljem kojih u slučaju saznanja za određeno kazneno djelo u dogovoru s odvjetništvom provodi kriminalističko istraživanje.

panje u kontakt s osobama koje bi mogle dati zanimljive informacije o poslovnim aktivnostima potencijalnog osumnjičenika, prikupljanje relevantne dokumentacije koja se odnosi na inkriminirane događaje, a i šire. Slijedi analiza dokumentacije i fokusiranje na uočavanje činjenica iz kojih će se fiksirati inkriminirane radnje. Sljedeća faza je obavljanje obavijesnih razgovora s operativno interesantnim osobama o okolnostima predmetnih događaja i pritom usmjeravanje aktivnosti na konkretne štetne radnje. Prema potrebi angažirat će se i nadležna porezna ili druga inspekcija ili zatražiti od Ureda za sprječavanje pranja novca podatke o kretanju sredstava na računima osumnjičenika. Nakon zaprimanja svih relevantnih saznanja i dokumenata pristupit će se obavljanju obavijesnog razgovora s osumnjičenikom (tijekom kriminalističkog istraživanja prisutna je dvosmjerna komunikacija s odvjetništvom).

Ako se prikupi dovoljno materijala za osnovanu sumnju da je određena osoba počinila kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti, u dogovoru s odvjetništvom podnosi se kaznena prijava. Nakon što odvjetništvo analizira kaznenu prijavu s privitcima, ako smatra da ju je potrebno nadopuniti, izdat će dodatni zahtjev ili će naložiti policijskim istražiteljima da obave određenu dokaznu radnju, što će biti dovoljno za pokretanje istrage ili podizanje optužnice.

To je bio osnovni prikaz postupanja represivnih tijela u pretkaznenom postupku prilikom suzbijanja gospodarskih kaznenih djela kada inicijativu pokreće odvjetništvo³⁴, a koje postupanje se može usvojiti i u suzbijanju zlouporaba odgovornih osoba u gospodarstvu Primorsko-goranske županije. Međutim, to je samo prva faza, jer kada se potvrdi optužnica slijedi stadij kaznenog postupka u kojem sud donosi konačnu odluku.

Tijekom prikupljanja materijala za pisanje ovog rada autor je nastojao dobiti dokumente iz pravosudnih arhiva o pravomoćnim presudama Državnog odvjetništva u Rijeci za značajnije i aktualne slučajeve zlouporaba u gospodarstvu (čl. 337. KZ-a) koje bi ukratko i elaborirao. Za takve postupke još uvijek nema pravomoćnih presuda, a situacija je identična i na državnoj razini. To upućuje na činjenicu da Hrvatskoj kronično nedostaju pravomoćne presude za značajnija kaznena djela zlouporabe položaja i ovlasti.

5.4. Praktični primjeri metodologije vođenja pretkaznenog i kaznenog postupka za zlouporabu u privatnom sektoru u Primorsko-goranskoj županiji

Kako bi se bolje razumio tijek pretkaznenog i kaznenog postupka u predmetima protiv odgovornih osoba tvrtki u gospodarstvu Primorsko-goranske županije zbog osnovane³⁵ sumnje da su počinitelji kaznenog djela zlouporaba položaja i ovlasti iz članka 337. stavka 1. i

---

³⁴ Drugi vid policijskog postupanja odnosio bi se na aktivnosti policije kada operativnim radom dolazi do relevantnih saznanja o gospodarskoj korupciji i kada se buduće zajedničko postupanje represivnih tijela pokreće temeljem policijske inicijative. S tim u vezi autor smatra da bi za povećanje učinkovitosti u suzbijanju koruptivnih kaznenih djela bilo poželjno da je u praksi prisutno više operativnoga policijskog rada što do sada nije uočeno.

³⁵ Stadij sumnje prema našoj doktrini razlikuje osnove sumnje i osnovanu sumnju. Prema policijskim načelima i ovlastima, osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo je uvjet za poduzimanje određenih radnji kriminalističkog istraživanja, iako za operativne poslove policije je ponekad dovoljan i niži stupanj sumnje. Osnovana sumnja predstavlja puno veći stupanj vjerojatnosti da je određena osoba počinila kazneno djelo i taj stadij sumnje mora biti zadovoljen tijekom kaznenog postupka.

4.³⁶, u radu se navode dva primjera³⁷ koja su rezultirala pravomoćnim sudskim presudama.

Iako se radi o pravomoćnim sudskim presudama ne navode se imena počinitelja niti nazivi tvrtki u kojima su se zloporabe dogodile, ali će se točno opisati načini izvršenja (*modus operandi*) inkriminiranih radnji odgovornih osoba. Ujedno će se navesti datumi bitnih pravosudnih odluka donesenih tijekom kaznenog postupka.

5.4.1. Prvi primjer – zloporaba nad nekretninom tvrtke

Prvi primjer se odnosi na slučaj iz 1999. godine za koji je policija saznala tek početkom 2004. godine kada je zaprimila anonimnu prijavu protiv jednog direktora tvrtke s područja Crikvenice.

Kako bi se provjerili navodi iz zaprimljene prijave, u proljeće 2004. godine policijski službenici Odjela gospodarskog kriminaliteta Policijske uprave primorsko-goranske započeli su provođenje kriminalističkog istraživanja. Tom prilikom je utvrđeno da je direktor tvrtke tijekom 1999. godine temeljem predugovora prodao apartman u vlasništvu tvrtke jednoj ženskoj osobi za 398.912,93 kn. Iznos je direktor osobno zaprimio. Zatim iste stranke sklapaju ugovor o kupoprodaji u kojem navode nižu kupoprodajnu cijenu za 85.712,93 kn, odnosno nova cijena apartmana je iznosila 313.200,00 kn, a razliku u cijeni direktor zadržava za sebe. Nezakonitim umanjnjem stvarne kupoprodajne cijene za 85.712,93 kn za navedeni iznos direktor je oštetio tvrtku i državni proračun za neobračunati PDV i porez na dobit u iznosu od 40.046,58 kn.

S tim u vezi kriminalistička policija je Županijskom državnom odvjetništvu (u nastavku ŽDO) u Rijeci podnijela kaznenu prijavu protiv direktora zbog osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo iz članka 337. stavka 1. i 4. KZ-a, jer je za sebe zadržao iznos od 85.712,93 kn i zbog osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo zloporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju iz članka 292. st. alineja 4. i stavka 2. KZ-a, jer je oštetio državni proračun, a kupac apartmana je prijavljen za pomaganje u skladu s člankom 38. KZ-a.

Dana 13. rujna 2004. godine ŽDO Rijeka podnosi istražni zahtjev istražnom sucu Županijskog suda u Rijeci protiv navedenih osoba za sve kvalifikacije iz kaznene prijave policije. Tijekom 2005. godine provedeno je financijsko-knjigovodstveno vještačenje koje je potvrdilo navode iz prijave, te 5. siječnja 2006. godine ŽDO Rijeka podnosi Županijskom sudu optužnicu protiv navedenih osoba za spomenuta kaznena djela.

Vodile su se sudske rasprave, da bi 2010. godine drugi sudski vještak proveo još jedno financijsko vještačenje. Nalaz je potvrdio mišljenje prvog vještaka, pa je 20. srpnja 2010. godine Županijski sud u Rijeci donio presudu kojom je navedene osumnjičenike proglasio krivim po svim točkama optužnice. Direktor je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od deset mjeseci uvjetno na godinu dana, a drugoprijavljena osoba na kaznu zatvora od tri mjeseca uvjetno na godinu dana.

Direktoru je sud izrekao obvezu vraćanja cjelokupnog iznosa od 85.712,93 kn, a njego-

---

³⁶ Stavak 4. članka upućuje na činjenicu da se radi o (težem) kvalificiranom obliku kaznenog djela čime prelazi u nadležnost Županijskog državnog odvjetništva.

³⁷ Navest će se primjeri iz arhiva ŽDO-a u Rijeci koji nisu u rangu značajnih i aktualnih gospodarskih zloporaba, ali sadrže zanimljive aspekte počinjenja.

voj tvrtki obvezu vraćanja utajenog poreznog iznosa od 40.046,58 kn uz obvezu nadoknade svih sudskih troškova. Okrivljenici su se žalili na navedenu presudu, pa Vrhovni sud RH 14. studenoga 2012. godine donosi pravomoćnu presudu kojom je potvrdio presudu Županijskog suda.

5.4.2. Drugi primjer – zlouporaba nad dionicama

Početkom 2000. godine Odjel gospodarskog kriminaliteta PUPG Rijeka zaprimio je izvješće stečajnog upravitelja jedne nekad poznate riječke dioničarske tvrtke (u nastavku predmetne tvrtke) o mogućim malverzacijama odgovorne osobe. Pristupilo se je kriminalističkom istraživanju pa se s velikom vjerojatnošću utvrdilo da je direktor te tvrtke bez prethodnog znanja i pribavljene suglasnosti članova nadzornog odbora s jednom tvrtkom ovlaštenom za promet vrijednosnim papirima zaključio ugovor o nalogu i nalog za prodaju vrijednosnih papira, odnosno dionica jedne velike hrvatske kompanije ukupne nominalne vrijednosti od 2.265.000,00 kn koje su bile u vlasništvu predmetne tvrtke. Dakle, aktivu tvrtke u dionicama jedne hrvatske kompanije nominalnog iznosa od preko 2 milijuna kuna prijavljeni je neosnovano umanjio i prodao za svega 453 tisuća kuna. Potom je navedenoj brokerskoj tvrtki naložio da prihod od kupoprodaje dionica ne uplati na žiroračun prvosposmenute tvrtke nego da veći dio od 340 tisuća kuna uplati na žiroračun njegove supruge, zatim iznos od 37.500,00 kn na račun njegove kćeri i iznos od 75.500,00 kn na žiroračun jedne s njim povezane tvrtke, a da za navedene novčane transakcije nije bilo osnove, odnosno nije bilo ikakvog dužničko-vjerovničkog odnosa. Doznačena sredstva supruzi i kćeri osobno je podigao i zadržao za sebe, čime je oštetio tvrtku za najmanje 453 tisuće kuna.

Odjel gospodarskog kriminaliteta u Rijeci 5. srpnja 2000. godine dostavio je ŽDO-u Rijeka kaznenu prijavu protiv odgovorne osobe za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz članka 337. stavka 1. i 4. KZ-a i zbog kaznenog djela povreda obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz članka 287. KZ-a i protiv supruge i kćeri zbog kaznenog djela prikrivanja iz članka 236. KZ-a. Zbog činjenice da je prijavljeni svjesno uništio relevantnu dokumentaciju kako bi prikrivio svoje malverzacije, te zbog načina na koji je kazneno djelo počinjeno i zbog utjecaja na svjedoke, 6. srpnja 2000. godine ŽDO Rijeka podnosi istražnom sucu Županijskog suda u Rijeci istražni zahtjev s mjerom pritvora, što je istražni centar odobrio. Dana 7. srpnja donosi rješenje o pritvaranju odgovorne osobe na mjesec dana i ujedno isti dan istražni sud donio je rješenje o provođenju istrage.

Osamnaestog rujna 2000. godine ŽDO Rijeka podigao je optužnicu protiv direktora koja je doručena te je 11. prosinca 2001. godine ŽDO Rijeka podigao konačnu optužnicu prema svim navedenim točkama optužbe. Nakon provedenih sudskih rasprava Županijski sud u Rijeci 8. svibnja 2009. godine donio je presudu protiv direktora kojom je proglašen krivim za kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti i osuđen na kaznu zatvora od dvije godine, uvjetno na četiri. Oduzeta mu je imovinska korist ostvarena kaznenim djelom u iznosu od 453 tisuće kuna, uz obvezu nadoknade svih sudskih troškova. Ta presuda je bila pravomoćna jer se stranka odrekla prava žalbe.

6. ZAKLJUČAK

Zaključni osvrt može započeti tezom da korupcija u Primorsko-goranskoj županiji i u ostalim dijelovima Hrvatske usporava nastajanje moralnog društva s europskim standardima poslovne etike kojem naša država nedvojbeno teži. Rezultati istraživanja prikazani u ovom radu upozoravaju na činjenicu da je pred hrvatskim represivnim sustavom još puno posla u suzbijanju zlouporaba u javnom i privatnom sektoru, iako je posljednjih godina uočljiv napredak, a posebice (misli se na stadij pretkaznenog postupka) taj je pozitivan trend vidljiv u 2013. godini. Na primjerima za Primorsko-goransku županiju razvidno je da kazneni postupak protiv počinitelja tog kaznenog djela traje otprilike osam godina³⁸. Ne razmatrajući opravdanost trajanja tih postupaka za koje autor nema ni potrebne kompetencije, nameće se potreba da se iz profesionalnog kuta upozori na činjenicu da izneseni slučajevi ne predstavljaju neki posebno složen oblik gospodarskog kriminaliteta, odnosno zlouporaba položaja i ovlasti, pa se time otvara prostor pravosudnim tijelima da naprave ozbiljnu analizu o tome je li nužno da kazneni postupak za takve i slične oblike kažnjivog ponašanja toliko traje. S tim u vezi problem je i nedostatak pravomoćnih sudskih presuda za zlouporabe koje su aktualne u državi posljednjih godina³⁹.

Činjenica je da je Hrvatska unaprijedila borbu protiv svih koruptivnih oblika kaznenih djela, no autor ovog rada podržava stavove spomenute rumunjske parlamentarke, smatrajući da je korupcija u vidu zlouporaba u javnom i privatnom sektoru veliki problem za našu zemlju, te bez praćenja koje bi se manifestirao kroz financijsku i političku podršku, nadležnim represivnim tijelima bit će puno teže suzbijati navedene štetne pojave. Rezultati istraživanja u radu upućuju na podatak da su koruptivna kaznena djela s naglaskom na zlouporabe položaja i ovlasti prisutna u RH, a percepcija međunarodnih institucija samo to potvrđuje, stoga metodologija represivnih tijela mora postati učinkovitija i ne manje važno: građani ove zemlje moraju tome dati potreban doprinos.

LITERATURA

1. Baletić, Z. (1995). *Ekonomski leksikon* (CD-ROM). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Masmmedia.
2. Bejaković, P., Vukšić, G., Bratić, G.: Veličina javnog sektora u Hrvatskoj, Hrvatska i komparativna javna uprava, god. 11. (2011.).
3. Derenčinović, D. (2001). *Mit(o) korupciji*. Zagreb.
4. *Rječnik kaznenog prava*, Masmmedia, Zagreb, 2002., glavni urednik Željko Horvatić.
5. *Koruptivna kaznena djela 2002.-2007.* Državni zavod za statistiku RH. Zagreb, 2009.

---

³⁸ Osim iznesena dva slučaja u radu, autor je došao u posjed relevantnih dokumenata za još nekoliko sličnih slučajeva iz Primorsko-goranske županije gdje je uočeno trajanje kaznenog postupka i za te slučajeve od osam godina i više.

³⁹ Autor posebno zahvaljuje županijskoj državnoj odvjetnici u Rijeci i njenim zamjenicima na velikoj pomoći i suradnji prilikom traženja materijala iz pravosudnih arhiva za potrebe istraživanja.

6. Korupcija: pravni okvir i pojavni oblici 2008.-2010. Državni zavod za statistiku RH. Zagreb, 2012.
7. Glaeser, E. L., Saks, S. CORRUPTION IN AMERICA. *Harvard University and NBER* September 20, 2004.
8. Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2011., 2012. i 2013. godini, MUP RH, Tajništvo Ministarstva, Odjel za strateško planiranje, analitiku i razvoj, Zagreb.
9. Monica Luisa Macovei: Nakon pristupa Europskoj uniji političari će lakše izbjegavati antikorupcijske istrage!
10. Tanzi, V. (1998). *Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures*.
11. Louisiana Most Corrupt State in the Nation, Mississippi Second, Illinois Sixth, New Jersey Ninth 21 Corporate Crime Reporter 40, October 8, 2007.
12. <http://limun.hr/main.aspx?id=10048&Page=> od 15. travnja 2013. godine
13. www.gimnazija-sedma-zg.skole.hr/.../Gospodarstvo%20Hrvatske od 15. travnja 2013. <http://www.index.hr/mobile/clanak.aspx?category=vijesti&id=660963>

Summary

Davor Bedi

Corruption offenses in public and private sector in the Republic of Croatia with special review on the area of the Primorsko-goranska County – case studies

The paper reflects on corruption as a negative social phenomenon and its connection with economic crimes. It analyses the representation of corruptive offenses on Croatian territory and at the same time using the example of the Primorsko-goranska County analyse the methodology of combating corruption and other economic crimes by the competent repressive bodies. The paper also features the mechanisms through which criminal law framework uses the competent authorities in the fight against corruption and civil service corruption in the public sector and corruption of responsible persons in the private sector. A statistical representation of the presence of the corruptive offenses on Croatian territory is also represented. In order to better understand the course of pre-trial and criminal proceedings and get insight into the effectiveness of repressive bodies in combating abuses in the private sector two practices from judicial archives of Primorsko-goranska County are taken into account. The paper also acknowledges the fact that at the beginning of 2013. Croatia was faced with a new Criminal Code which was adapted to market conditions and amended with regard to sanctioning of economic crime, and thus the corruption in the public and private sectors.

Key words: economic crime, criminal corruption legal framework, methodology of combating, abuse in the public and private sectors.